

**MKOOOpZ JAKO PLATFORMA WSPÓŁPRACY
W DZIEDZINIE GOSPODARKI WODNEJ
NA MIĘDZYNARODOWYM OBSZARZE DORZECZA ODRY**

Thomas Stratenwerth, Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit Bonn
Przewodniczący MKOOOpZ

Obszar dorzecza Odry jest jednym z ważnych transgranicznych obszarów dorzeczy w Unii Europejskiej, mimo iż przy powierzchni około 120 000 km² jest znacznie mniejszy niż dorzecze Renu i Dunaju. Żyje w nim ponad 16 mln ludzi, którzy wypracowują produkt brutto w wysokości ok. 80 mld euro, przy czym lwia część przypada na sektor usługowy. Rolnictwo z punktu widzenia udziału w gospodarce nie odgrywa dużej roli (poniżej 4%), ale jest sektorem zajmującym największą powierzchnię. Największy udział w dorzeczu Odry pod względem liczby ludności oraz powierzchni i wyników ekonomicznych ma zdecydowanie Rzeczpospolita Polska. Polska jest więc w naturalny sposób szczególnie odpowiedzialna za zagwarantowanie dobrego stanu wód oraz za zarządzanie ryzykiem powodziowym w dorzeczu Odry. Ale również położona w górnym biegu rzeki Republika Czeska, czy też Republika Federalna Niemiec, która ma „granicę wodną” wzdłuż Odry i Nysy o długości 510 km, muszą współdziałać w zintegrowanym gospodarowaniu wodami w dorzeczu Odry. Aby niezbędne działania móc realizować w sposób możliwie skoordynowany, stworzono w latach 1996-1999 – najpierw w formie komisji tymczasowej – Międzynarodową Komisję Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (MKOOOpZ).

Z wejściem w życie Ramowej Dyrektywy Wodnej Wspólnoty Europejskiej przed prawie 7 laty, która to dyrektywa stawia odpowiedzialne instytucje i osoby w dorzeczu Odry przed nowymi wyzwaniami, ta funkcja koordynacyjna MKOOOpZ stała się jeszcze ważniejsza. Centralnym zadaniem MKOO jest oprócz zapobiegania powodziom koordynacja realizacji Ramowej Dyrektywy Wodnej.

MKOOOpZ przyjęła to wyzwanie i dostosowała się w swoich strukturach do tych zadań. Może również poszczycić się sukcesami. Zgodnie z harmonogramem realizacji Ramowej Dyrektywy Wodnej opracowane zostały dotychczas trzy raporty (w r. 2004 w sprawie wyznaczenia granic obszaru dorzecza oraz kompetencji i struktur koordynacyjnych, w r. 2005 raport inwentaryzacyjny, jak również w r. 2007 raport na temat programów monitoringu) dla Komisji Europejskiej. Współdziałanie delegacji w grupach roboczych oraz gremiach

decyzyjnych poprawiło się zdecydowanie dzięki wsparciu Sekretariatu. Właściwe wyzwanie MKOOpZ jako platformy koordynacyjnej jest jeszcze przed nią: chodzi o opracowanie ogólnego planu gospodarowania wodami dla dorzecza Odry, przy czym chodzi tutaj o coś więcej, niż tylko o uzgodniony raport dla Komisji Europejskiej. Oczekiwane jest raczej porozumienie na temat stopniowych celów gospodarowania wodami na drodze ku osiągnięciu dobrego stanu wód oraz uzgodnienie programów działań, w szczególności w odniesieniu do istotnych, ponadregionalnych problemów gospodarki wodnej. Są to decyzje, które mogą co prawda być opracowane przez ekspertów w strukturach grup roboczych MKOOpZ, ostatecznie jednak w celu wykonania przyszłych zadań konieczne będzie mocniejsze postrzeżenie i wykorzystanie MKOOpZ jako platformy współpracy przez instytucje decyzyjne we wszystkich trzech zaangażowanych krajach.

WDRAŻANIE RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ W POLSCE – STAN OBECNY I ZAMIERZENIA

*Adriana Dembowska, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie
Przewodnicząca Delegacji Polskiej w MKOOpZ*

Najważniejszym instrumentem przenoszącym do polskiego porządku prawnego postanowienia Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) jest ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne. Głównym organem odpowiedzialnym za wdrażanie RDW w Polsce jest Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, utworzony z dniem 1 lipca 2006 r. i nadzorowany przez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej, wspierany przez 7 regionalnych zarządów gospodarki wodnej.

W celu właściwej realizacji wymaganych działań w dniu 11 października 2006 r. został zatwierdzony przez Kierownictwo resortu środowiska „Wykaz zadań i działań dla procesu planowania gospodarowania wodami zgodnie z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej w Polsce w latach 2006 – 2010”. Koordynacja poszczególnych działań zapewniana jest przez działalność grup roboczych, w skład których wchodzi specjaliści z regionalnych zarządów i KZGW. Nadzór nad realizacją prac sprawuje Komitet Techniczny. Koordynację na poziomie krajowym zapewni Komitet Sterujący, składający się z przedstawicieli wszystkich resortów administracji, których zakres działania jest powiązany z RDW.

Do roku 2004, a więc jeszcze przed formalnym wejściem w życie RDW, w Polsce sporządzone zostały charakterystyki obszarów dorzeczy uwzględniające m.in. typologię wód powierzchniowych, wyodrębnienie jednolitych części wód, identyfikację znaczących presji antropogenicznych oraz wstępną ocenę ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Działania prowadzone obecnie obejmują m.in. przegląd i aktualizację obszarów chronionych, ustanowienie celów środowiskowych dla poszczególnych części wód, wyznaczenie silnie zmienionych i sztucznych części wód, weryfikacje analizy zwrotu kosztów za usługi wodne, w tym szacowanie kosztów środowiskowych i zasobowych, przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej w regionach wodnych, a w zakresie systemu informacyjnego – budowa aplikacji katastru wodnego.

Zgodnie z harmonogramem, do końca 2008 roku opracowany zostanie program wodno-środowiskowy kraju, jeden z dwóch głównych dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami zgodnie z wymogami RDW.

Prace przygotowawcze do opracowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy zostały już podjęte, tak aby dotrzymać terminu ich przyjęcia określonego w RDW (2009).

WDRAŻANIE RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ W NIEMCZECH – STAN OBECNY I ZAMIERZENIA

Heide Jekel, Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit Bonn
Przewodnicząca Delegacji Niemieckiej w MKOOpZ

Ramowa Dyrektywa Wodna realizowana jest w Niemczech w 10 obszarach dorzeczy, z których większość ma charakter międzynarodowy. Dla większości tych dorzeczy koordynacja odbywa się w międzynarodowych komisjach rzecznych, które zostały utworzone jeszcze przed wejściem w życie Ramowej Dyrektywy Wodnej. Na poziomie krajowym tworzy się gremia koordynacyjne, gdy zaangażowanych jest kilka krajów związkowych.

W Niemczech za praktyczną realizację dyrektywy odpowiada zasadniczo 16 krajów związkowych, natomiast na płaszczyźnie federalnej opracowuje się przede wszystkim rozwiązania prawne. Federacja jest również odpowiedzialna za reprezentację Niemiec na płaszczyźnie międzynarodowej. Dotychczas terminy przewidziane przez Ramową Dyrektywę Wodną były dotrzymywane. Raporty do odpowiedzialnych instytucji, opisujące zastaną sytuację oraz programy kontrolne zgodnie z art. 3, 5 i 8 Dyrektywy były przesyłane na czas. Przekazano również do WISE wypełnione Reporting Sheets. Inwentaryzacja pokazała, że w przypadku 60% jednolitych części wód powierzchniowych w Niemczech dobry stan nie może zostać osiągnięty bez dalszych działań, w przypadku wód podziemnych odsetek ten wynosi 47%. Powody tej sytuacji w przypadku jednolitych części wód powierzchniowych związane są głównie z ekologią, np. brakiem drożności wód, ale również presją źródeł obszarowych. W odniesieniu do wód podziemnych główną rolę odgrywają zrzuty substancji biogennej.

Wg pierwszego raportu dla Komisji Europejskiej dotychczasowy stopień realizacji w Niemczech jest wyższy w porównaniu z innymi krajami członkowskimi.

W obrębie poszczególnych obszarów dorzeczy, które mają znaczenie dla Niemiec, występują duże różnice.

Najważniejsze fazy wdrażania zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną – opracowanie i koordynacja krajowych programów działań oraz krajowych wzgl. międzynarodowych planów gospodarowania wodami - muszą jeszcze zostać zrealizowane. W tym celu we wszystkich dorzeczach, w których Niemcy mają udział, prowadzi się odpowiednie prace wstępne. W krajach związkowych związanych z dorzeczem Odry, tj. Brandenburgii, Meklemburgii – Pomorza Przednim i Saksonii, opracowuje się aktualnie m.in. wytyczne do opracowania programów i planów, programów krajowych związanych z istotnymi problemami gospodarki wodnej oraz koncepcji pilotażowych dotyczących zmian wód. Ponadto na całym obszarze dokonuje się szacunków emisji substancji biogennej oraz prowadzone są projekty badawcze i dyskusje na temat ponadregionalnych celów gospodarowania wodami.

WDRAŻANIE RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ W REPUBLICIE CZESKIEJ – STAN OBECNY I ZAMIERZENIA

Michal Pravec, Ministerstvo životního prostředí Praha, odbor ochrany vod

Dyrektywa 2000/60/WE od czasu jej przyjęcia przez Republikę Czeską tworzy podstawowe narzędzie działalności wodno-gospodarczej oraz ochrony wód w Republice Czeskiej. Co zostało dotychczas wykonane: w sposób standardowy odbyła się implementacja do prawodawstwa czeskiego (Prawo Wodne nr 254 z roku 2001) oraz zrealizowane zostały podstawowe zadania i obowiązki wynikające z Ramowej Dyrektywy Wodnej. Chodzi tutaj przede wszystkim o obowiązki podane w artykułach 5, 6 i 8, a dotyczące opracowania charakterystyk obszarów dorzeczy (łącznie z wyznaczeniem jednolitych części wód), oceny skutków środowiskowych działalności ludzkiej i analizy ekonomicznej korzystania z wód, wytworzenia rejestru terenów chronionych i wprowadzenia monitoringu stanu wód powierzchniowych, stanu wód podziemnych oraz obszarów chronionych łącznie z odpowiednimi raportami.

Na uwagę zasługuje fakt, iż kompetencje do realizacji zadań Ramowej Dyrektywy Wodnej w Republice Czeskiej podzielone są między dwa najwyższe urzędy – Ministerstwo Ochrony Środowiska i Ministerstwo Rolnictwa.

W roku bieżącym, podobnie jak w ubiegłym, skupiono się na realizacji zadań dotyczących:

- 1) monitoringu wód,
- 2) oceny stanu wód,
- 3) przygotowania planów dorzeczy.

Ad. 1) i 2)

Zostały opracowane programy monitoringu według artykułu 8 – ramy monitoringu, bilans ekonomiczny oraz jednolity informacyjny system oceniający ARROW.

Ad. 3)

W ramach przygotowań planów dorzeczy została przygotowana strategia dla Republiki Czeskiej w zakresie planowania w gospodarowaniu wodami - „Plan głównych dorzeczy“, która w roku obecnym została przyjęta przez Rząd Republiki Czeskiej. Następnie w Republice Czeskiej wyspecyfikowano 3 poziomy planów dorzeczy (międzynarodowy, narodowy, plany obszarów dorzeczy), a w chwili obecnej skupiono się na przygotowaniu planów dorzeczy. Przede wszystkim chodzi o ustalanie, konsultowanie i uzupełnianie znaczących presji antropogenicznych oraz oddziaływań na rzeki w Republice Czeskiej.

Republika Czeska identyfikuje głównie 3 grupy problemów gospodarki wodnej:

- 1) w dziedzinie jakości wód,
- 2) w dziedzinie hydromorfologii wód,
- 3) w dziedzinie ochrony przed powodzią i suszami – środki adaptacyjne dotyczące zmian klimatycznych.

Ad. 1)

W dziedzinie jakości wód w pierwszym okresie planowania Republika Czeska koncentrować się będzie na eliminacji punktowych źródeł zanieczyszczeń (głównie budowa oczyszczalni ścieków) i rozpocznie prace nad rozwiązaniami koncepcyjnymi dotyczącymi źródeł zanieczyszczenia obszarowego w narażonych obszarach zgodnie z dyrektywą nitratową.

Ad. 2)

W dziedzinie hydromorfologii wód chodzi zwłaszcza o poprawę drożności rzek poprzez wybudowanie przepławek dla ryb oraz realizację znaczących działań rewitalizacyjnych na ciekach i terenach zalewowych.

Ad. 3)

Republika Czeska w ramach planów dorzeczy zajmuje się również zagadnieniami ilości wód oraz zmian klimatycznych. W pierwszym okresie planowania wdrażane będą głównie przedsięwzięcia związane z zapobieganiem powodziom w sposób przyjazny dla środowiska. Natomiast jeśli chodzi o okresy suszy, to przeprowadzone zostaną działania mające na celu przywrócenie naturalnej retencji.

W najbliższych miesiącach Republika Czeska dokończy plany dorzeczy łącznie z programami działań, tak aby wiosną 2008 roku mogły być one przedłożone do konsultacji społecznych.

Następnie w ramach grup roboczych ds. WFD zajmujących się problematyką transgraniczną Republika Czeska planuje zakończyć wyznaczanie transgranicznych jednolitych części wód.

Na dalszym etapie zostaną ocenione wyniki monitoringu wód z roku 2007 w celu przedstawienia efektywniejszych propozycji niezbędnych działań.

Będą też kontynuowane prace nad sporządzeniem krajowych i międzynarodowych planów dorzeczy. Ostatnim znaczącym zadaniem, którym Republika Czeska zajmuje się w najbliższym czasie, jest końcowy odbiór programów, które korzystają ze środków finansowych funduszy UE, ponieważ fundusze te będą głównym źródłem finansowania większości proponowanych działań w zakresie wód.

**MONITORING JAKO PODSTAWA OCENY STANU WÓD
ORAZ OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ
(WODY POWIERZCHNIOWE)**

Franz Schöll, Bundesanstalt für Gewässerkunde Koblenz, MKOOpZ GR „Monitoring“

Zgodnie z wymogami Artykułu 8 Ramowej Dyrektywy Wodnej UE państwa położone w dorzeczu Odry (Polska, Republika Czeska i Niemcy) przygotowały do końca roku 2006 programy monitoringu stanu wód (powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych). Programy te obejmują badania biologiczne, chemiczne i hydromorfologiczne, które mają służyć określeniu stanu ekologicznego i chemicznego wód w celu zaplanowania działań oraz kontroli efektów.

Aby zapewnić skoordynowane podejście do opracowywania programów monitoringu, uzgodnione zostały wspólne lub też porównywalne podstawy monitoringu stanu wód powierzchniowych.

Stan wód powierzchniowych na Międzynarodowym Obszarze Dorzecza Odry monitorowany jest w ramach monitoringu diagnostycznego w sumie w 407 punktach pomiarowych na wodach płynących (Polska: 391, Republika Czeska: 12, Niemcy: 4), w 404 punktach pomiarowych na wodach stojących (Polska: 393, Republika Czeska: 5, Niemcy: 6), w 5 punktach pomiarowych na wodach przejściowych (tylko w Polsce) oraz w jednym punkcie pomiarowym na wodach przybrzeżnych (tylko w Niemczech). Dla ośmiu stanowisk monitoringu diagnostycznego ustalono wspólne programy badań, uzgodnione bezpośrednio między dwiema lub trzema stronami.

Monitoring operacyjny na Międzynarodowym Obszarze Dorzecza Odry prowadzony będzie w sumie w 1155 punktach pomiarowych na wodach płynących (Polska: 662, Republika Czeska: 170, Niemcy: 323), w 71 punktach pomiarowych na wodach stojących (Polska: 15, Republika Czeska: 13, Niemcy: 43), w 4 punktach pomiarowych na wodach przejściowych (tylko w Polsce) oraz w jednym punkcie pomiarowym na wodach przybrzeżnych (tylko w Niemczech).

ISTOTNE PROBLEMY GOSPODARKI WODNEJ W DORZECZU ODRY

*Tomáš Mičaník, Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M. Praha, pobočka Ostrava
MKOOpZ GR RBMP*

Obowiązek opracowania przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej wynika z artykułu 14 Ramowej Dyrektywy Wodnej WE. Każde państwo członkowskie powinno opracować swoją listę i przedstawić ją co najmniej dwa lata przed okresem, do którego odnosi się plan gospodarowania wodami.

Ze względu na fakt, że dorzecze Odry leży na terenie trzech państw członkowskich - Polski, Niemiec i Republiki Czeskiej - według artykułu 13 ust. 2 Ramowej Dyrektywy Wodnej należy również opracować międzynarodowy plan gospodarowania wodami. W tym celu w ramach reorganizacji grup i podgrup roboczych Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (MKOOpZ) powstała z końcem 2005 roku podgrupa robocza „Planowanie w gospodarowaniu wodami / RBMP“ (GP). Jej głównym zadaniem jest przygotowanie międzynarodowego planu gospodarowania wodami dla MODO, obejmującego:

- o przygotowanie wzajemnej koordynacji,
- o sformułowanie istotnych problemów gospodarki wodnej na MODO,
- o zaproponowanie struktury planu gospodarowania wodami dla MODO.

Pierwszym podstawowym krokiem w pracy podgrupy GP było wzajemne zapoznanie się ze stanem, mechanizmem i przebiegiem czasowym prac przygotowawczych nad opracowaniem planu gospodarowania wodami zgodnie z artykułem 13 RDW w poszczególnych krajach członkowskich na MODO. Był to absolutnie konieczny krok w celu wzajemnego skoordynowania prac związanych ze sporządzaniem międzynarodowego planu gospodarowania wodami, w ramach którego odpowiednio wcześniej musi być zakończone sformułowanie istotnych problemów gospodarki wodnej, tak aby można było zapoznać z tymi zagadnieniami i problemami opinię publiczną, zgodnie z harmonogramami prac krajowych oraz wytycznymi RDW.

Opracowanie przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej przebiegało w dwóch etapach. Najpierw każde państwo członkowskie na MODO podczas narad GP zaznajamiali pozostałe delegacje z opracowanym przez siebie wykazem zakresu problemów, których rozwiązanie wymaga lub będzie wymagać wzajemnej koordynacji. W pierwszej połowie roku

2007 doszło do pewnego uogólnienia problemów oraz ich podziału na następujące grupy tematyczne:

I. Istotne problemy gospodarki wodnej o znaczeniu ponadregionalnym

1. Zmiany morfologiczne wód powierzchniowych

- - Przekształcenia hydromorfologiczne wód płynących w wyniku rozbudowy, prostowania (koryta) oraz utrzymania cieków, które uniemożliwiają osiągnięcie ekologicznych celów jakości dla biologicznych elementów jakości oraz naruszają siedliska z odpowiednimi tarliskami oraz obszarami wzrostu ryb i kręgloustych (Cyclostomata) oraz innych organizmów wodnych w docelowych obszarach migracyjnych.
- - Budowle poprzeczne na wodach płynących wznoszone w związku z produkcją energii, ochroną przeciwpowodziową i regulacją odpływu, które zaburzają linearną ciągłość/drożność cieków dla organizmów typowych dla Odry, a także utrudniają zachowanie przepływu nienaruszalnego oraz naturalny reżim sedymentacyjny i transport rumoszu.
- - Utrzymanie minimalnych stanów wód.

2. Znaczące zanieczyszczenie wód

- - Znaczące zanieczyszczenie wód powierzchniowych substancjami biogennymi i szkodliwymi pochodzącymi ze źródeł punktowych i obszarowych, które uniemożliwia osiągnięcie celów gospodarowania wodami na MODO.

3. Pobór wód oraz przerzuty wody

- - Zredukowanie naturalnego przepływu wskutek poboru lub przerzutu wód.

II. Inne problemy gospodarki wodnej o znaczeniu regionalnym

Oprócz wymienionych wyżej (w punkcie I) problemów, których rozwiązanie powinno być uzgodnione na poziomie międzynarodowym, w dorzeczu Odry występują inne istotne problemy gospodarki wodnej o charakterze regionalnym, które wprawdzie mogą być rozwiązane na płaszczyźnie regionalnej czy wewnątrzpaństwowej, jednak w przypadku których pomocna byłaby wymiana informacji na poziomie międzynarodowym. Do tych problemów należą m.in.:

- ekologiczna poprawa struktury morfologicznej cieków na małym obszarze,
- zintegrowane traktowanie cieków wraz ze związanymi z nimi ekosystemami wodnymi i lądowymi,
- dostosowanie stopnia oczyszczania odprowadzanych ścieków do celów środowiskowych RDW,

- ponadregionalne skutki działalności czynnych oraz wyłączonych z eksploatacji kopalni węgla brunatnego, szczególnie dla wód podziemnych,
- użytkowanie wód podziemnych,
- zanieczyszczenie wód podziemnych substancjami biogennymi oraz środkami ochrony roślin,
- punktowe zanieczyszczenia wód podziemnych, spowodowane starymi składowiskami odpadów oraz górnictwem o znaczeniu regionalnym,
- ochrona przed powodzią.

Dalszą znaczącą dziedziną pracy podgrupy GP w roku 2007 jest przygotowanie *struktury* planu gospodarowania wodami dla MODO wraz z planowaną częścią tekstową oraz załącznikami kartograficznymi. Punktem wyjścia do opracowania struktury, ze względu na większą kompatybilność, stała się struktura zaproponowana przez Międzynarodową Komisję Ochrony Łaby (MKOŁ), która została dopasowana do potrzeb dorzecza Odry i będzie jeszcze dalej doprecyzowywana. Struktura ściśle nawiązuje do zawartości Załącznika VII Ramowej Dyrektywy Wodnej, który określa dokładnie, co musi się znajdować w planach gospodarowania wodami. Wypełnienie struktury treścią będzie głównym zadaniem podgrupy roboczej GP. Zadanie to ma na celu opracowanie jednolitego międzynarodowego planu gospodarowania wodami w rozumieniu art. 13 ust. 2 Ramowej Dyrektywy Wodnej. Najintensywniejszy okres wzajemnej koordynacji w zakresie planowania czy opracowania jednolitego planu gospodarowania wodami powinien przypaść po zakończeniu prac na poziomach krajowych, tj. mniej więcej w drugiej połowie roku 2008.

WSPÓŁPRACA NA WODACH GRANICZNYCH JAKO ELEMENT PLANOWANIA W GOSPODAROWANIU WODAMI

Łukasz Szalata, Magdalena Poppek, Magdalena Zielińska
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

W artykule omówiono zagadnienia związane ze współpracą na wodach granicznych, będącą elementem procesu planowania w gospodarowaniu wodami w Międzynarodowym Obszarze Dorzecza Odry. Współpraca ta ma na celu zapewnienie racjonalnego gospodarowania wodą zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, ochrony wód granicznych i poprawy ich jakości przy uwzględnieniu wymagań polityki wodnej Unii Europejskiej.

Ramy prawne współpracy w obszarze dorzecza Odry regulują umowy dwustronne między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych oraz aktualizowana obecnie umowa pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Czechosłowackiej z 1958 r.

Oprócz działań Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, mających na celu zharmonizowanie sposobu postępowania przy opracowaniu planu gospodarowania wodami na poziomie międzynarodowym A, prowadzone są również prace w ramach Komisji Dwustronnych, które są uwzględniane w opracowywanych planach na poziomie krajowym B. Współpraca transgraniczna odnosi się do lokalnych działań mających na celu poprawę jakości wód, a działania te uwzględniane są w krajowych planach gospodarowania wodami.

Przykładem trilateralnej współpracy międzynarodowej mającej na celu opracowanie wstępnego planu gospodarowania wodami jest projekt zrealizowany w ramach „Pomocy Technicznej w zakresie wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE w Polsce w zlewni pilotowej Nisy Łużyckiej”.

Jednym z elementów strukturalnych planu gospodarowania wodami zgodnie z załącznikiem VII RDW jest tematyka suszy oraz ochrony przeciwpowodziowej uwzględniająca plany zagospodarowania przestrzennego i dokumenty planistyczne ukierunkowane na realizację celów środowiskowych i warunki korzystania z wód.

Przykładem jest realizacja ze Stroną niemiecką Ramowego Planu Utrzymania rzeki Nisy Łużyckiej na odcinku z Landem Brandenburgii, oraz realizacja budowy zbiornika Racibórz jako kluczowego elementu mającego wpływ na modernizację istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej oraz planowana modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego.

**FRAGMENTARYZACJA RZEK W DORZECZU ODRY
SPOWODOWANA ZABUDOWĄ HYDROTECHNICZNĄ
I JEJ SKUTKI DLA OSIĄGNIĘCIA
DOBREGO STANU EKOLOGICZNEGO WÓD**

*Jan Blachuta, Zakład Ekologii, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
Oddział we Wrocławiu*

Dorzecze Odry dzieli się na trzy obszary, wyróżniające się pod względem przyrodniczym: Górną Odrę (od źródła do ujścia Nysy Kłodzkiej wraz z Nysą Kłodzką); Środkową Odrę (od ujścia Nysy Kłodzkiej do ujścia Warty wraz z Wartą) oraz Dolną Odrę (od ujścia Warty do Zalewu Szczecińskiego). Obszar pierwszy obejmuje wyłącznie rzeki górskie i wyżynne, obszar drugi rzeki górskie i wyżynne (lewobrzeżne dopływy Odry) oraz nizinne (Odra i jej prawobrzeżne dopływy), natomiast trzeci wyłącznie rzeki nizinne.

Na Górnej Odrze i jej głównych dopływach jest 139 przegród (Odra - 34 przeszkody, 22 w Republice Czeskiej i 12 w Polsce; o wysokości od 0,7 do 3,5 m; Ostrawica - 31 przeszkód o wysokości od 0,6 do 63,5 m; Opawa - 17 przeszkód o wysokości od 0,6 do 3,6 m, Olza - 38 przeszkód o wysokości od 0,6 do 6,4 m i Nysa Kłodzka - 19 przeszkód o wysokości od 1,2 do 17,0 m). Na Środkowej Odrze i jej głównych dopływach jest 186 przeszkód (Odra - 14 przeszkód o wysokości od 1,5 do 7,1 m; Bystrzyca ze Strzegomką - 17 przeszkód o wysokości od 0,6 do 45,0 m; Kaczawa z Nysą Szaloną - 23 przeszkody o wysokości od 0,8 do 20,0 m; Barycz - 22 przeszkody o wysokości od 1,3 do 4,6 m; Bóbr z Kwisą - 78 przeszkód o wysokości od 0,7 do 69,0 m oraz Nysa Łużycka - 32 przeszkody o wysokości od 0,7 do 4,3 m. Na Warcie znajduje się 17 przeszkód o wysokości od 0,6 do 10,0 m, na jej największym dopływie - Noteci - 29 przeszkód o wysokości od 1,5 do 7,1 m i na Gwdzie (dopływ Noteci) 10 przeszkód o wysokości od 1,7 do 9,5 m. Oprócz wymienionych rzek, przegrody o różnej wysokości są także na mniejszych ciekach. Szczególnie liczne przegrody są na niewielkich rzekach o powierzchni zlewni poniżej 1000 km², przepływających przez tereny o intensywnym użytkowaniu rolniczym.

W dorzeczu Odry w przeszłości występowało 55 rodzimych gatunków ryb i minogów. Dwa z nich – jesiotr zachodni *Acipenser sturio* / jesiotr ostronosy (bałtycki) *Acipenser oxyrhynchus* oraz łosoś *Salmo salar* wyginęły w dorzeczu Odry całkowicie. Łosoś wyginął na wszystkich swych dawnych stanowiskach, a jego obecność w niektórych dopływach Odry (głównie Drawa) jest efektem reintrodukcji. Z pozostałych gatunków ryb do grupy najbardziej zagrożonych zaliczane są wędrownie ryby dwuśrodowiskowe (troć *Salmo trutta trutta*, parposz

Alosa fallax, aloza *Alosa alosa*, certa *Vimba vimba*, węgorz *Anguilla anguilla*) oraz rzeczne ryby odbywające dalekie wędrówki (cios *Pelecus cultratus*). Taki stan (największy stopień zagrożenia ryb, dla których wędrówki są koniecznością) wyraźnie wskazuje, że fragmentacja rzek jest najbardziej znaczącą przyczyną przekształcenia struktury zespołów ryb w dorzeczu Odry.

Osiągnięcie dobrego stanu/potencjału ekologicznego rzek będzie wymagało działań dwutorowych. Z jednej strony niezbędne będzie odtworzenie ciągłości rzek kluczowych dla gatunków dwuśrodowiskowych. Z drugiej zaś strony potrzebne są działania nad przywróceniem takiej liczebności zagrożonych gatunków ryb, by ich populacje były w stanie samodzielnie się odtwarzać. Programy odtworzenia ciągłości rzek w poszczególnych częściach dorzecza są rozwinięte w różnym stopniu. W środkowej części dorzecza (obszar zlewni pod zarządem RZGW Wrocław) powstała spójna koncepcja odtwarzania ciągłości rzek, wraz z wyznaczeniem priorytetów krótko- i długookresowych. Do wdrożenia koncepcji niezbędne jednak są środki finansowe, umożliwiające podjęcie prac.

ZNACZĄCE ZANIECZYSZCZENIA WÓD POWIERZCHNIOWYCH SUBSTANCJAMI SZKODLIWYMI, W TYM BIOGENNYMI

*Przemysław Gruszecki, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie,
MKOOpZ GR „Monitoring”*

Monitoring wód powierzchniowych w Polsce prowadzony jest od 1991 roku w ramach Państwowego Programu Monitoringu Środowiska, a obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych wynika z art. 155 a ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z roku 2005 Nr 239, poz. 2019 oraz Nr 267, poz. 2255). Celem wykonywania badań jest stworzenie podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem, w tym ochrony przed eutrofizacją powodowaną wpływem sektora bytowo-komunalnego i rolnictwa oraz ochrony przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego.

Ocenę wód do roku 2006 przeprowadzano w oparciu o zapisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód.

W referacie zaprezentowane zostaną wyniki uzyskane w ramach realizowanego programu monitoringu w roku 2006, ze szczególnym uwzględnieniem ładunków biogenów i metali ciężkich odprowadzanych do Morza Bałtyckiego z dorzecza Odry, oraz omówione trendy zmian jakości wód na MODO na podstawie wyników z ostatnich lat i w odniesieniu do roku 1995 oraz roku 2004 – momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej.

PROBLEMY TRANSGRANICZNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA WODY PODZIEMNE NA MIĘDZYNARODOWYM OBSZARZE DORZECZA ODRY I ICH MONITORING

Jan Cepák, Ministerstvo životního prostředí Praha, MKOOpZ GR „Monitoring“

1) Obszar wpływów kopalni Turów i elektrowni Bogatynia (łącznie z wysypiskami) – Niecka Hradecka i Żytawska (zlewnie cząstkowe Nysy Łużyckiej i Witki):

- projekt PHARE „EIA Višňová“ (identyfikacja problemu i ideowy projekt monitoringu),
- sporządzenie strukturalno-geologicznej mapy obszaru zainteresowań,
- na podstawie ww. mapy opracowanie mapy hydrogeologicznej obszaru z hydroizohipsami i punktami monitoringu,
- projekt konkretnego monitoringu wód podziemnych i powierzchniowych obszaru zainteresowań (sieć monitoringu),
- wyniki monitoringu po obu stronach granicy państwowej, wnioski i zalecenia,
- możliwość wyznaczenia wspólnych transgranicznych jednolitych części wód.

2) Wspólny długookresowy monitoring RP i RČ na obszarach granicznych Police – Kudowa Zdrój, Krzeszów – Adršpach, zlewnia górnej Ścinawki - Niecka Wewnętrzna (zlewnia cząstkowa górnej Ścinawki i Nysy Kłodzkiej):

- ewolucja historyczna,
- stworzenie wspólnej sieci, jej bieżące utrzymywanie i optymalizacja,
- wyniki cząstkowe i wnioski,
- opracowanie „Modelu obiegu i bilansu zasobów wód podziemnych na obszarach utworów kredowych i permokarbońskich w strefie przygranicznej Polski i Republiki Czeskiej (Niecka Wewnętrzna, obszar Kudowa Zdrój – Police – Adršpach – Mieroszów)“,
- coroczna aktualizacja tego modelu, ocena i prognoza zmian zasobów, analiza wpływu maksymalnych poborów wód w zagłębiu Polickim, propozycje dot. sposobu pracy z modelem podczas jego zastosowania do oceny roku poprzedniego,
- przygotowanie, opracowanie i prezentacja wspólnej publikacji końcowej dot. rozwiązania modelowego - w języku angielskim,
- projekt i stopniowa optymalizacja sieci monitoringu na podstawie wyników modelowych,
- możliwość wyznaczenia wspólnych transgranicznych jednolitych części wód.

PROJEKT DYREKTYWY POWODZIOWEJ WE

Petr Březina, Povodí Odry s.p., Ostrava, MKOOpZ „Grupa Sterująca WFD“

Ze względu na wiele rozległych i niszczących powodzi, którymi dotknięte zostały państwa członkowskie oraz przystępujące do Unii Europejskiej pod koniec XX i na początku XXI stulecia, Komisja Europejska zaproponowała przyjęcie wspólnych działań UE w tej dziedzinie, jak również opracowała strukturę odpowiedniego programu działań dla wszystkich państw członkowskich. Mając na uwadze fakt, iż ten rodzaj klęsk żywiołowych nie respektuje granic państwowych, wszystkie państwa członkowskie muszą podjąć skoordynowane działania w ramach ochrony naturalnych dorzeczy poszczególnych rzek.

Zaproponowano plan działania w zakresie ochrony przed powodzią, który następnie został rozpatrzony przez kompetentne instytucje i przedyskutowany na różnych forach, w wyniku czego powstał „Europejski program działań w zakresie ochrony przed powodzią”. Program ten oparty jest na trzech filarach:

- pierwszy filar polega na koordynacji i wspieraniu badań w tym zakresie oraz rozpowszechnianiu jego wyników,
- drugi filar polega na umożliwieniu finansowania oraz podejmowania działań w celu ochrony przed powodzią,
- trzecim filarem jest dziedzina prawodawstwa; w ramach filaru legislacyjnego został przygotowany i rozpatrzony projekt Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie „Oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim”; główne punkty dyrektywy zalecają państwom członkowskim:
 - wykonanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego (preliminary flood risk assessment),
 - opracowanie map zagrożenia oraz ryzyka powodziowego (flood hazard maps and flood risk maps) oraz
 - opracowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym (flood risk management plans).

Opracowanie poszczególnych kroków ma być ściśle powiązane z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE), zwłaszcza z przygotowaniem i opracowaniem planów dorzeczy według RDW. Projekt dyrektywy zakłada opracowanie, a następnie również aktualizację map ryzyka powodziowego oraz planów w celu zapoznania się z nimi przez

państwa członkowskie w ustalonych terminach. Państwom członkowskim pozostawia jednak decyzję, do jakiego poziomu chcą ochraniać przed powodzią swoich obywateli i mienie oraz kiedy chcą osiągnąć dany poziom ochrony. Konkretnie mapy powinny być gotowe dla wszystkich cieków, tam gdzie to jest istotne, do roku 2013, natomiast plany zarządzania ryzykiem powodziowym do roku 2015. Następnie mapy i plany powinny być aktualizowane co sześć lat. Chodzi tu o cykl, który zharmonizowany jest z cyklem planowania w gospodarowaniu wodami według Ramowej Dyrektywy Wodnej. Zakłada się wykorzystanie jednakowych zakresów, instytucji, systemów informowania społeczeństwa oraz wszelkich innych możliwych elementów, które wykorzystywane są w wymienionym wcześniej procesie planowania w gospodarowaniu wodami.

REALIZACJA ZADAŃ OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ W POLSKIEJ CZĘŚCI DORZECZA ODRY PO POWODZI W LECIE 1997 r.

*Ryszard Kosierb, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
MKOOpZ GR „Powódź”*

Ochrona przeciwpowodziowa oraz zapobieganie skutkom suszy są obowiązkami publicznymi, realizowanymi zarówno przez jednostki administracji rządowej jak i samorządowej. Skuteczność ochrony przed powodzią jest ograniczona między innymi z powodu niedostatecznych nakładów na utrzymanie obiektów oraz na inwestycje. Ochrona przeciwpowodziowa jest podstawowym elementem strategicznych programów rządowych tj. Programu dla Odry 2006 oraz Sektorowego Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”. Ocenia się, że wskutek prac przewidzianych „Programem dla Odry 2006” możliwe będzie zatrzymanie około 550 mln m³ wody w zbiornikach i polderach. Biorąc pod uwagę dotychczasowe zasoby dorzecza Odry oraz sposób ich zużycia, należy stwierdzić, że realizowane decyzje przyczynią się zdecydowanie do zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych w dorzeczu Odry.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w okresie 1997-2007 zrealizował następujące inwestycje w dorzeczu Górnej i Środkowej Odry:

- ∞ zakończono budowę zbiornika Topola i Kozielno na Nysie Kłodzkiej;
- ∞ zwiększono przepustowość węzła wodnego w Kędzierzynie-Koźlu;
- ∞ wykonano Kanał Ulgi w Opolu;
- ∞ zmodernizowano jaz w Rogowie i w Lipkach;
- ∞ zmodernizowano jaz Szczytniki i jaz Bartoszowice we Wrocławiu.

Zbiorniki Topola i Kozielno wraz ze zbiornikami Otmuchów i Nysa, na których to zbiornikach po powodzi w 1997 roku zwiększono rezerwy powodziowe o 70 mln m³, pozwalają na znaczne zredukowanie przepływu nie tylko na Nysie Kłodzkiej, ale także na samej Odrze.

Aktualnie realizowane jest przez RZGW-Wrocław ostatnie planowane przedsięwzięcie, mające na celu zabezpieczenie przed wielkimi wodami miasta Opolą, tj. odcięcie Młynówki od przepływów powodziowych Odry. Prace te zostaną zakończone w roku 2007.

Wielką szansą dla gospodarki wodnej, a szczególnie ochrony przeciwpowodziowej, jest możliwość realizacji dużych obiektów hydrotechnicznych ze środków pomocniczych Unii Europejskiej. W ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”

planowana jest na terenie administrowanym przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach i we Wrocławiu realizacja następujących zadań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej:

- ☞ budowa zbiornika Racibórz na Odrze;
- ☞ modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego;
- ☞ modernizacja zbiornika retencyjnego Nysa na Nysie Kłodzkiej;
- ☞ zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej Lewina Brzeskiego i Skorogoszczy na Nysie Kłodzkiej;
- ☞ ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej.

Niezależnie od powyższego Regionalne Zarządy Melioracji i Urządzeń Wodnych realizują szeroki program modernizacji i budowy nowych obwałowań w dorzeczu Odry. Wszystkie dotychczas wykonane prace zabezpieczające na Odrze oraz prace projektowe modernizacji Wrocławskiego Węzła Wodnego zostały wykonane z założeniem, że będzie wybudowany zbiornik Racibórz.

Realizacja zbiornika Racibórz wraz ze zmodyfikowaną gospodarką wodną na zbiornikach Otmuchów i Nysa oraz nowoczesnym systemem monitorowania i prognozowania zjawisk hydro-meteorologicznych pozwolą na znaczne zredukowanie fali na rzece Odrze, nawet na odcinku granicznym.

Wszystkie te zabiegi dadzą jednak efekt tylko wtedy, gdy wyłączą się z zabudowy tereny narażone zalaniem podczas powodzi oraz uwzględni się te działania w planach zagospodarowania przestrzennego, szczególnie poniżej zbiorników retencyjnych.

**WYBRANE PROBLEMY OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ
W DORZECZU ODRY
REALIZACJA DZIAŁAŃ PRZECIWPOWODZIOWYCH
PO NIEMIECKIEJ STRONIE ODRY GRANICZNEJ
PO POWODZI W LECIE 1997 r.**

Meike Gierk, Landesumweltamt Brandenburg Potsdam, MKOOpZ GR „Powódź”

Powodem przeprowadzenia działań naprawczych tam nadodrzańskich była trwająca wiele tygodni powódź w lecie 1997 roku. Doszło przy tym do wielu awarii instalacji przeciwpowodziowych w obniżeniach Ziltendorfer Niederung i Neuzeller Niederung, w rejonie Oderbruch oraz w dolinie Dolnej Odry. Suma szkód i kosztów wyniosła 648 mln DM/ 331 mln euro. Przyjęto wtedy, że straty związane z uszkodzeniami wałów opiewały na 152 mln DM/ 77 mln euro. W 145 miejscach stwierdzono uszkodzenia wałów lub ich przesiąkanie, które były spowodowane przez powódź. Po ustąpieniu powodzi pierwsze badania ujawniły bardzo duże szkody na głównych wałach odrzańskich na długości 163,2 km. Znaczne szkody powstały również na wałach zbiorników retencyjnych, budowlach i instalacjach budowlanych.

Analizy powodzi wykazały, że samo tylko odtworzenie wałów odrzańskich nie wystarczy, aby zapewnić długoletnie zabezpieczenie terenów nadodrzańskich. Konieczne było raczej szeroko zakrojone, zintegrowane podejście, którego celem byłoby zagwarantowanie stałego rozwoju regionu odrzańskiego.

W listopadzie 1997 roku rząd Brandenburgii uchwalił program „Bezpieczeństwo i przyszłość dla regionu odrzańskiego”. Na naprawy wałów przeciwpowodziowych, odtworzenie budowli służących ochronie przeciwpowodziowej oraz na rozbudowę sieci pomiarowej wód i krajowej sieci pomiarowej przeznaczono średnioterminowo środki w wysokości 291 mln DM (148,8 mln euro).

Z 163,2 km wałów przeznaczonych do remontu w ramach programu odrzańskiego w okresie od września 1997 (program doraźny) do grudnia 2006 naprawiono bądź wyremontowano już 131,2 km – z tego 75 km w obszarze Oderbruch – przy czym suma nakładów wyniosła 193,2 mln euro. W kolejnych latach prace budowlane skupią się na remoncie wałów w Dolinie Dolnej Odry i obniżeniu Neuzeller Niederung.

**OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA
A OCHRONA PRZYRODY DOLIN RZECZNYCH
– NIEUCHRONNOŚĆ KONFLIKTU
CZY MOŻLIWOŚĆ POGODZENIA INTERESÓW?**

Georg Rast, WWF Deutschland, Piotr Nieznański, WWF Polska

Zatrzymywanie, retencjonowanie a następnie „dozowanie” odpływu wody jest cechą zdrowych, dostosowanych do okresowych zalewów ekosystemów. Odpowiednie wykorzystanie i poprawa właściwości retencyjnych samego środowiska dolin rzecznych prowadzą do spowalniania odpływu i obniżenia wysokości fali powodziowej, a tym samym do zmniejszania strat społecznych i gospodarczych. Poprawa stanu ekologicznego terenów zalewowych oraz wykorzystanie ich możliwości retencyjnych są więc uzasadnione zarówno z przyrodniczego, jak i ekonomicznego punktu widzenia. Dlatego zachowywanie oraz odtwarzanie naturalnej retencji powinno stać się jednym z głównych zadań strategii ochrony przeciwpowodziowej.

Doświadczenia z kolejnych powodzi pokazują wyraźnie, że sama techniczna ochrona przed powodzią nie jest w stanie zapewnić pełnego bezpieczeństwa mieszkańcom i infrastrukturze terenów nadrzecznych. Dlatego w celu podniesienia skuteczności ochrony przed powodzią podejmuje się współcześnie działania mające na celu przywracanie rzekom utraconych terenów zalewowych. Większą rolę przypisuje się również właściwemu zagospodarowaniu przestrzennemu w dolinach rzecznych oraz nietechnicznym metodom ochrony przeciwpowodziowej. Dla obszarów zagrożonych powodziami sporządzane są mapy ryzyka powodziowego, wprowadzane są też odpowiednie mechanizmy prawne i ekonomiczne ograniczające inwestowanie na terenach zalewowych. Takie podejście do problematyki powodzi staje się obecnie standardem w krajach często doświadczanych przez powodzie.

Zalecane przez WWF działania zwiększające naturalną retencję w dolinach rzek to przede wszystkim:

- przywracanie odciętych od rzeki terenów zalewowych poprzez odsuwanie wałów,
- odtwarzanie retencji dolinowej przez tworzenie polderów (zachowując na nich możliwie zbliżony do naturalnego reżim zalewów),
- zachowanie i odtwarzanie terenów podmokłych, łąk nadrzecznych, lasów łęgowych, torfowisk, oczek wodnych i starorzeczy,
- zachowanie naturalnych i renaturyzacja przekształconych cieków i ich obszarów zalewowych,

- dolesianie zwłaszcza na terenach górskich i podgórskich oraz przebudowa istniejących drzewostanów zgodnie z wymogami siedliska.

Według WWF nad Odrą istnieje wciąż wiele obszarów, które nadają się na przejście wielkich wód bez powodowania na nich strat gospodarczych i społecznych, dlatego pilnie należy je odpowiednio wykorzystać w ochronie przeciwpowodziowej. Przeprowadzona analiza potencjalnych obszarów zalewowych w dolinie Odry wykazała, że jednym z odcinków o najwyższym potencjale do rewitalizacji obszarów nadrzecznych i odzyskania obszaru retencyjnego jest np. prawobrzeżny fragment doliny położony pomiędzy 319 a 326 km biegu Odry (obszar pomiędzy miejscowościami Domaszków i Tarchalice). WWF wspólnie z władzami samorządowymi oraz instytucjami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną i ochronę przeciwpowodziową rozpoczął obecnie działania na rzecz rewitalizacji i odtworzenia funkcji retencyjnych tego obszaru. Realizacja pierwszego tego typu projektu w dorzeczu Odry pokaże praktyczne możliwości łączenia celów ochrony przyrody z poprawą bezpieczeństwa powodziowego.

**ZARZĄDZANIE DANymi DLA POTRZEB
MIĘDZYNARODOWEGO WDRAŻANIA RDW
I DYREKTYWY POWODZIOWEJ W DORZECZU ODRY**

Herbert Brockmann, Bundesanstalt für Gewässerkunde Koblenz, MKOOpZ GR „Zarządzanie danymi“

W roku 2005 powołana została podgrupa robocza „Zarządzanie danymi” (GD) MKOOpZ. Głównym elementem jej działalności jest wspieranie „Grupy Sterującej WFD” oraz grupy roboczej „Powódź” przy wdrażaniu na poziomie międzynarodowym Ramowej Dyrektywy Wodnej UE, „Programu działań przeciwpowodziowych” oraz w przyszłości – Dyrektywy Powodziowej WE. Związane z tym zadania to:

- służyć radą wszystkim gremiom MKOOpZ w zakresie ekonomicznego zarządzania danymi,
- opracowywanie koncepcji fachowych oraz koncepcji finansowania jako materiałów stanowiących podstawę do podejmowania decyzji i realizacji projektów,
- sporządzanie map, statystyk, itp., w szczególności na potrzeby raportów dla Komisji Europejskiej, a także
- prezentowanie w Internecie dostępnych informacji kręgom specjalistów z branży oraz szeroko rozumianej opinii publicznej.

Obecnie GD pracuje nad przygotowaniem map i statystyk do projektu wspólnego planu gospodarowania wodami opracowywanego wg wytycznych RDW, który ma być przedłożony pod koniec roku 2008. W tym celu wszystkie istniejące już zasoby danych GIS-owych, opracowanych na potrzeby dotychczasowych raportów, powinny zostać zaktualizowane i tak zharmonizowane, aby wszystkie dane specjalistyczne można było bezpośrednio, automatycznie wykorzystywać w pracach kartograficznych.

Zharmonizowane dane GIS-owe powinny zostać udostępnione opinii publicznej w sposób wizualny, a kręgom specjalistów dodatkowo z możliwością pobierania danych specjalistycznych z zakresu gospodarki wodnej za pośrednictwem internetowego systemu „GIS-WFD – RBD Odra“, co będzie możliwe prawdopodobnie w roku 2008. W celu uregulowania praw do użytkowania danych MKOOpZ wprowadziła w życie odpowiednie „Warunki użytkowania/udostępniania danych ze zbiorów danych MKOOpZ”.

Wkrótce zostanie również uzgodniona szczegółowa koncepcja Prototypów GIS „HWSGIS-Oder / Flood Mapping“. Te prototypowe systemy powinny wskazać na możliwości, jakie istnieją przy udostępnianiu danych GIS-owych z zakresu problematyki powodziowej oraz stanowić bazę wyjściową do wdrażania Dyrektywy Powodziowej na poziomie międzynarodowym. Planowana jest również realizacja wspólnego projektu w ramach INTERREG IV pod merytorycznym nadzorem MKOOpZ.

UDOSTĘPNIANIE SZEROKO ROZUMIANEMU SPOŁECZEŃSTWU ORAZ KRĘGOM SPECJALISTÓW DANYCH KRAJOWYCH REPUBLIKI CZESKIEJ Z ZAKRESU GOSPODARKI WODNEJ

*Petr Tušil, Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, v.v.i., Praha,
MKOOpZ GR „Zarządzanie danymi“*

Ministerstwo Rolnictwa i Ministerstwo Ochrony Środowiska oferują szerokiemu społeczeństwu zbiór informacji na temat zasobów wodnych Republiki Czeskiej na stronie internetowej www.voda.mze.cz lub www.voda.env.cz. Chodzi tu o przejrzyste, łatwo dostępne i zrozumiałe informacje, które nie tylko są lub mogą być interesujące dla wszystkich obywateli Republiki Czeskiej, ale w wielu sytuacjach mogą przyczynić się do wczesnego informowania społeczeństwa, co jest bardzo ważne podczas sytuacji nadzwyczajnych (powódzie). Projekt „Systemu Informacyjnego Administracji Publicznej – WODA” jest projektem międzyresortowym, którego gwarantem są Ministerstwo Rolnictwa oraz Ministerstwo Ochrony Środowiska we współpracy z państwowymi zarządami gospodarki wodnej Republiki Czeskiej oraz Ministerstwem Transportu, Ministerstwem Zdrowia, Ministerstwem Obrony Narodowej i Ministerstwem Informatyki.

Sam „System Informacyjny Administracji Publicznej – WODA” jest już docelowo zbudowany i stopniowo dochodzi do publikacji jego poszczególnych aplikacji na informacyjnym Portalu Gospodarki Wodnej – WODA, prezentowanym na podanych wyżej stronach internetowych. Za pośrednictwem jednolitych, przejrzystych i łatwo dostępnych aplikacji można tutaj znaleźć regularne informacje o stanach wód i przepływach na rzekach i zbiornikach wodnych, jak również informacje na temat jakości wody w zbiornikach lub aktualny przegląd sumy opadów na wybranych stacjach pomiarowych. Oprócz tych regularnie aktualizowanych danych na wymienionych wyżej stronach internetowych podawane są informacje szczegółowe, które poszczególne resorty zobowiązane są upubliczniać w ramach SIAP. Każdy użytkownik może w ten sposób uzyskać realne wyobrażenie np. o odpowiedzialności za zarządzanie oraz utrzymywanie konkretnej rzeki, za jakość wód powierzchniowych czy dozwolone pobory wód oraz odprowadzanie ścieków. Następnie dostępne są tutaj wszelkiego rodzaju ewidencje wymagane przez dyrektywę 2000/60/WE (ustawa nr 254/2001 Sb., Prawo wodne).

Strony internetowe www.voda.mze.cz lub www.voda.env.cz przeznaczone są w szczególności dla pracowników administracji państwowej, ale również dla szerokiego ogółu społeczeństwa oraz specjalistów z branży. Strony internetowe stanowią tym samym ciekawe i często odwiedzane źródło informacji dla ogółu społeczeństwa, a także dla osób uprawiających sporty wodne, wędkarzy oraz wczasowiczów. Jeśli chodzi o zakres, przejrzystość i prezentację poszczególnych aplikacji, budowany system jest zupełnie unikatowy nawet w skali europejskiej.

**GEOPORTAL KZGW JAKO ŹRÓDŁO INFORMACJI
Z ZAKRESU GOSPODARKI WODNEJ
PRZY REALIZACJI ZADAŃ MIĘDZYNARODOWYCH
NA MIĘDZYNARODOWYM OBSZARZE DORZECZA ODRY**

*Tomasz Sańczyk, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie,
MKOOpZ GR „Zarządzanie danymi“*

Jednym z podstawowych zadań Grupy Roboczej GD „Zarządzanie danymi” jest opracowywanie na potrzeby Komisji Europejskiej wspólnych dla trzech krajów członkowskich raportów z wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej. Przy udziale innych Grup Roboczych lub wręcz na ich zlecenie GD przygotowuje różnego rodzaju mapy i zestawienia w oparciu o dane krajowe poszczególnych krajów członkowskich.

Począwszy od 2004 roku zasób informacyjny posiadany przez Grupę GD sukcesywnie rośnie. W roku 2006 powstała koncepcja GIS-WFD. Jest to wspólny, ujednolicony zasób bazodanowy danych krajowych przystosowany do potrzeb Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, zawierający informacje z postępów wdrażania RDW, czyli z języka angielskiego WFD (Water Framework Directive). Jako że jednym ze sposobów raportowania do Komisji Europejskiej jest wykorzystanie technologii GIS (Geographical Information Systems), zgodnie z zaleceniami WFD GIS Guidance, zasób ten w znacznej mierze stanowią dane przestrzenne.

Podstawową formą przekazywania informacji z wdrażania RDW do KE są szablony Wasserblick. Zawierają one uporządkowaną strukturę danych w układzie odpowiadającym wymaganiom KE, uwzględniając minimalny zakres danych wymaganych przez system WISE (Water Information System for Europe).

Celem GIS-WFD jest opracowanie platformy informacyjnej opartej o stronę WWW oraz technologię GIS - Geoportal. Głównym zadaniem platformy byłoby spełnienie wymagań RDW dotyczących informowania społeczeństwa o postępach wdrażania RDW oraz udziału społeczeństwa w procesie tworzenia planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. W tym przypadku jest to Międzynarodowe Dorzecze Odry.

Geoportal umożliwiać będzie prezentację przede wszystkim map wykonanych w latach 2004, 2005 i 2007, a przygotowanych na potrzeby raportów do KE. Podział Geoportalu na dwa moduły: ogólnodostępny i z dostępem ograniczonym, umożliwi zachowanie ograniczeń

nałożonych na niektóre dane przez instytucje krajowe poszczególnych państw członkowskich. Szata graficzna Geoportalu będzie przystosowana do obecnej strony internetowej MKOOpZ.

Uruchomienie Geoportalu planowane jest w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej. KZGW jest instytucją, która opiekuje się danymi MKOO. Jednocześnie KZGW planuje stworzyć krajowy system informacyjny o postępach wdrażania RDW – Geoportal, planowane jest, iż jeśli będzie to możliwe, Geoportal dla MKOO zostanie stworzony przez KZGW. Technologia użyta do realizacji przedsięwzięcia oparta będzie o platformę ArcGIS firmy ESRI oraz sprzęt informatyczny KZGW.